Број 308 Новом Саду, у четвртак 29 децембра 1906. Година XI.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића. у Новом Саду, на нијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Пред избор епархијских скупштинара.

Темишвар, 20. децембра.

Стојимо пред новим изборима епархијских скупштинара, а према томе и пред избором епархијске власти. Од тога ће зависити даља судба епархије саме, а доследно и самога нашега народа у епархији.

Наше епархијске управе су много грешиле, а ми спомињемо ово: Знамо да су у седамдесетим годинама из архиве наше епархијске управе однешени важни списи. Главно је то, да су после Румуни у свима тим правцима подивали парнице на општине и добијали их, јер ми нисмо могли да докажемо што треба. Сада су отпочели парнице против манастира, па ће ићи и даље, али о свему томе доцније.

Познато је, да су Румуни хтели на свој начин да понесу имање вашархељске општине. Но осим тога има још тих питања нерашчишћених по општинама: са Румунима има још имаовних питања, која ваља рашчистити, да се не дочекају парнице. — Многа наша имања у грунтовницама не стоје често на црквеним општинама, па ће их присвојити политичке.

Велики број наших српских вероисповедних школа стоји на поруб пропасти и до сада су се таворилe са припомоћи, коју добијају од оне своте епархијског фонда, која је намењена на дневнице члановима епархијске власти, којих су се ти чланови у корист српских вероисповедних школа одрекли А поред тога има ту и других мана, које државне власти узимају за основ и тим школама подарују опомене.

Како је било пре, то овом приликом нећемо да претресамо, али стоји то, да је значајна епархијска скупштина од 1898. године решила, да се утврди: који су списи из наше архиве однешени и у колико нам је то шкодило. Даље, да се све грунтовнице уреде тако, да добију свој српски и вероисповедни карактер, да се учини што треба за Вашархељ, Ходош и наше школе.

Како се та ствар развијала, требало би разгледати извештаје, које је поднела пређашња управа. Но настаје питање: шта је у свима тим питањима радила данашња управа од 1902. године? С мирном савешћу можемо рећи, да није урадила ништа, све стоји онако, како се затекло. Једино је та управа кренула да тобоже помогне нашим школама, а како?

Као што је познато, хоће да удари намет на вилајет, те тим путем да се оснује епархијски школски фонд. — Дакако, саму ствар доводе у питање данашње наше прилике, јер онај народ који се сели, не може стварати фондове. Па ако би и пошло за руком, да се то учини, настаје питање: шта ће бити с тим школама, док се фонд не створи? Нашим школама треба одмах помоћи, а то данашња управа не зна.

Вредно је напоменути то, да су Румуни окупирали наш један манастир и тај даје годишње 22.000 К на њихове школе, а наша два богата манастира не могу да даду ни потуре. А та епархијска управа отвара борбу против наше највише власти зато, што ова тражи чистоту ствари и онда када се манастирска земља издаје под закуп, ма и земљорадничким задругама. Стоји ово као факт: Кад би се на школе у темишварској епархији потрошило то, што се на тој закупнини губи, па би ствари било поможено

Ово су само крупнија питања, а у ситнија се не упуштамо, само велимо да се ту терало до крајности. Сви су прогоњени, који не иду раме уз раме са управом: свештеници, учитељи и општинари. И то је чинила управа, која је преко ограде ускочила на то место, зато, што је насилно променула дневни ред, док се противна странка није прикупила.

Свима правим родољубима мора бити само ова једна парола: Тако даље не сме и не може ићи. §.

Србија и њени трговачки уговори.

Тешко је било замислити да ће вест о царинском савезу између Србије и Бугарске подићи толику прашину. И ако је српска влада по жељи Беча опозвала тај царински савез са Бугарском, то ипак круже о том најразноврснији гласови.

Из Београда јављају, да је услед тога пољуљан положај данашње владе.

Из Софије јављају, како је вест, да је српска влада опозвала тај савез изазвала тамо највеће незадовољство и да је пољуљан услед тога положај бугарске владе. Још јављају из Софије, како се кнез Фердинанд преко брзојава саветовао са краљем Петром, шта би се могло предузети, па да трговица не буде и дође ипак до неког споразума у том питању.

Будимпештански брзојавни извештаји знају и то, да је аустро-угарски министар спољних послова гроф Голуховски поднео оставку, а као разлог навађа се то, што није докучио да је између Србије и Бугарске дошло било до царинског савеза.

Најновија вест из Беча пак јавља, да ће се опет наставити преговори о трговачком уговору између Аустро Угарске и Србије, који су били прекинути, чим се била пронела вест о царинском савезу између Србије и Бугарске.

Из Беча су чак били распрострли и ту вест, како Француска хоће да прекине своје трговачке уговоре са Бугарском, због царинског савеза између Србије и Бугарске, јер би и српски производи тад добили исту олакшицу, коју на основу трговачког уговора између Француске и Бугарске имају бугарски производи. То пак не би ишло Француској у рачун.

Износимо све ове вести, да се види, колику је прашину подигла вест о царинском савезу између Србије и Бугарске. А цела је ствар још тим значајнија, што сви признају, да то управо није царински савез, већ уговор, који се односи само на домаће производе Србије и Бугарске у њиховом међусобном промету, а не засеца никако у интерес других држава. Па и то тако мало — изгледа многима тако страшно.

Криза.

Министар председник Фејервари отпутовао је у Беч са министрима трговине и пољопривреде. Путовање ово стоји у свези са трговачким уговорима, које Аустро Угарска има да склопи са страним државама. Фејервари ће данас, у четвртак, бити примљен у аудијенцију код краља Том приликом поднеће му свакако и извештај о последњим догађајима у Угарској. Међутим не очекују никакве промене у политичким приликама у Угарској.

Дебрецински догађај.

У Дебрецину још непрестано траје истрага због нападаја на великог жупана Ковача Затварања се такође догађају из дана у дан. Један ондашњи имућни грађанин — Јосиф Сухајда — понудио је суду 10 хиљада круна кауције, да пусте на слободу др-а Ревија. Суд је понуду одбио, јер му је своота мала. Сухајда је изјавио, да ће дати, колико год устраже. Суд ће сутра решити у тој ствари. Јуче пред вече затворили су и радника Лудвига Фелдешија, што је тукао жупана Ковача.

Румунски народни збор.

Сад у недељу имали су Румуни збор у Романском Бокша

ПОДЛИСТАК.

Како га је нагонио на признање.

У једном аустријском сеоцету сеоски крчмар преда својој жени свој новчаник, да га остави. Остави га на столу и оде за својим послом. У новчанику била је прилично велика своота новаца.

Жена заборави, да одмах склони новчаник, но га остави на столу и радила је даље свој посао. Једини гост, што је био у крчми, неки брат Јоца, зграби новчаник, да крчмарица не види, стрпа га у свој џеп и извуче се из крчме. Наскоро затим сети се крчмарица новчаника, дође да га узме са стола, да га забрави у ковчег, но наравно не нађе га. Одмах посумња на Јоцу, јер се за њега знало, да воли да прихвати туђе.

Пријаве га и одведу га пред сеоског кмета. Али је Јоца порицао све и заклињао се, да новчаника није ни видео. Међутим сеоски кмет познавајући добру птицу, није се много осврћао на Јоцину заклетву, но га даде затворити. Ну Јоца није хтео ни у затвору ништа да призна.

Чује то један пријатељ крчмарев, дође кмету и рекне да ће он на лак начин натерати Јоцу, да призна. Овај пријатељ буде, као да је и он нешто скривио, затворен у један затвор са Јоцом. Он је сажалевао Јоцу и тиме задобије му поверење. Затим га понуди ракијом и двема херингама, које му је — као што му је рекао — тамничар укријумчарио.

Јоца поједе све и после неколико сати тако ожедни, да је молио и преклињао стражара, да му да воде. Стражар одговори: Добићеш воде, колико хоћеш да пијеш, али најпре мораш признати, ако си узео новчаник!

Јоца не хтеде одмах признати, али кад га је жеђ стала све већма и већма мучити, повиче: „Ајаој, гори ми срце!“ Напослетку призна, да је он узео новчаник Одмах га одведу кући му из затвора и он им преда новчаник и у њему сав новац. Тек тада је добио воде, колико је хтео, али и бајбок. —х—

Женске — адвокати.

Наравно где ће бити, но у Америци. У Сједињеним Државама по последњем попису живи преко хиљаду женских, које се баве одветништвом. Пре осам година није било још ни једне — данас пак има их много и таквих, које годишње заслужују 20 до 160 хиљада круна. Многе од њих су из најнижег друштвеног сталежа. Нека Флоренсија Кинг пре 15 година била је служавка у некој гостиони и на рђавом гласу. Тада је заслуживала свега до 5 круна недељно, данас пак има годишњи приход од 60 хиљада круна. Многе од ових женских адвоката раде једино за сиротињу. Нека Витнејева узима од сиротиње свега 50 потура за адвокатски савет Г-ђица Квакентосова иде још даље. У Њујорку на више места има своје писарнице и у најзаплетенијим парничним стварима ради сиромасима бадава. Да би сву сиротињу без обзира на народност им помагала, често мења своју таблу, те се пише час као француски, енглески, немачки, талијански, па чак и чивутски адвокат. Овај адвокат ватрених очију и врло ретке лепоте ужива опће поштовање чак и код судаца, да су је већ више пута позивали и за судца. Наравно, да је многи мушки, њени другови, не гледају баш најлепше.

— х —

ну, у крашовско-северинској жупанији. Тај је збор био најпре забрањен но сад је одржан министарском дозволом Збор је био врло добро посећен. Отворио га је свештеник из Долине Павле Драган После њега је говорио свештеник из Жидовине Александар Окарлаћ Напао је жестоко мађарске листове, који су лажно проносили гласове о румунској побуни. Позвао је бираче, да се придруже народносној странци и да само на њу гласају, а да се не срамоте, да их заступају људи као што су Владислав Тиса, Аврамеску и Криштофи. Збор је изгласао поверење народносним посланицима и захтева, да се закони од 1868. год. поштено извршавају, нарочито народносни закон, који зајамчава народностима равноправност. Тражи даље, да се уведе опће тајно гласање по општинама.

Божић у Пакрацу.

Пишу нам из Пакраца: „Први дан Божића је освануо са ужасном кишом, која је претворила овај дан у најгори јесењи дан, што је сметало, да је сељака било врло мало на јутрењу и на служби. Онај исти обичај, да поноћ божићну славонско коло сељачко поздрави, сад је морао да изостане и тек некако о служби се развило, али за мало. На архијерејској служби је владика Мирон произвео за архимандрита протосинђела Митрофана Рајића, а на кору су певала два певачка друштва: грађанско под управом коровође Саве Суваџића, и приправничко под управом Васе Петровића, матуранта. Штета је, да народ није чуо особито „Величај душе“, што су приправници отпевали. Приправничка омладина ове године имаде неколико тенориста, који би могли у опери певати, што су и на Божић показали у неколико партија. — О избору за епархијску скупштину не могу за сада ништа јавити, до ли обећати: да ћу јавити.“

—р—

Избори за епархијске скупштине.

Пишу нам из Шајкашке: У свима нашим местима живо се спрема за скорашње изборе изборника за епархијску скупштину. Листе изборника великим делом већ су утврђене и свугде ће једногласно победити. Скорашњи избори потврдиће, да ће радикална листа изборника за епархијску скупштину код нас свугде и победити.

Из сомборског протопопијата пишу: И код нас се живо спремамо за избор изборника за епархијску скупштину. Радикална листа победиће, јер многи који су покушали да муте, не би ли што у мутном за себе уловили, полако сустају у своме послу, јер виде, да неће ништа постићи.

Избор председника француске републике.

У француском сабору изабран је поново за председника саборског Думе. Добио је 287 гласова, а његов противник Сарјен 269. Думе је био један од најозбиљнијих кандидата при скорашњем избору председника француске републике. Сад с погледом на врло малу већину, којом је изабран за председника сабора, јако је пао изглед, да ће бити изабран за председника републике. У француским политичким круговима влада уверење, да ће све гласове, које је добио Саријен, добити при избору председника републике Фалијер, а осим тога добиће још најмање 200 гласова из сената, тако да његов избор изгледа сигуран.

Продани модели за оружје.

Јављају из Познања, да су ушли у траг, да су неки подофицири продали тајне моделе за оружје и муницију неком трговцу Лолу из Гринберга. Модели су неки послати у Русију, а један је примерак послат у Париз. Повела се строга истрага Многи подофицири су позатварани.

Какве је озледе претрпио жупан Ковач у Дебрецину?

Дебрецински лечници установили су код жупана Ковача следеће озледе: Озлеђено му је чело, на глави има неколико рана у величини новца од двадесет потура, испод левог ока има модрицу од удара, испод десног ока оток у величини једног пасуља, на лицу има неколико модро црвених пега, испод доње усне деротину, на леђима, грудима и раменима има неколико модрица у величини од једног талира, четврти прст на десној руци тако му је израњављен, да не могу да му скину бурму, прст је помодрио, кажипрст на левој руци му је озлеђен. Лечници веле да су ове озледе проузроковане услед удара тврдим предметима

Брзојави „Заставе“.

Стигли 28. децембра.

Збор у Батоњи.

Батоња. (Од нарочитог извештача „Заставе“.) Народни збор, који је данас овде одржан, испао је сјајно. Сва околица заступљена у врло лепом броју. Резолуције једногласно усвојене.

Избор посланика у Нађбањи.

Будимпешта. У Нађбањи је изабран Кошутовац Бела Фелдеш за посланика.

Догађај у Дебрецину.

Дебрецин. Суд је одбио све апелације. Ревија, Бекашија и Кастла задржаће у истражном затвору.

Прилике у Русији.

Петроград. Цар је наредио ратном министру, да спреми велика оделења војске, која ће освојити транс-сибирску железницу од побуњених војника. Ови пљачкају градове и села. Праве нечувене нереде.

Српско-бугарски царински савез.

Београд. Овде све више превлађује мнење, да треба одржати царински савез између Србије и Бугарске, па ма дошло и до царинског рата са Аустро-Угарском. Српски министар-председник Стојановић јуче је био на ручку код бугарског отправника послова Ризова. Ово узимају као демонстрацију владе у корист царинског савеза.

ЛИСТАК.

Пропаст света.

Приповетка од **Фридриха Тима.**

(Наставак.)

Пре него што могаше професор одговорити, догоди се нова страхота. Видеше на стотину места, где у исто време киша, од муње у пожар распаљена букти, као да је место воде гас падао. Ваздух надалеко изгледаше пун белих, зелених и црвених пламенова — илуминација, чаробнија, него што ју је икад смртни видео.

„То није киша! рече професор! Унутра децо, у кућу, па затворите прозоре и врата, што боље можете, да не би овај опасни мирис у нутра продро!“

Њих троје побегоше у кућу и затворише врата и прозоре, што су боље могли. Баш хтеде професор затворити окно једног прозора у соби за становање, кад оно би изненада с поља откинут, а један глас у близини на улици повика: „Овде станује човек који нас је соколио те задржао, да се у згодно време спремимо за спасење. Унутра, убите га!“

Дивља рика из стотину грла одговори, а једна црна прилика указа се на прозору.

Као муња зграби Кинеман револвер и управи га на једног нападача, оружаног са батином.

„Хоћете ли да завршите свој живот са једним убиством на савести?“ повиче странцу. „Зар ви не увиђате, да би против ове катастрофе били немоћни, па све да смо за њу знали пре хиљаду година?“

Шта се на пољу догађало, могаху њих троје у соби само замислити, а не видети. Чврсто једно уз друго приљубљени сеђаху на софи, загрливши једно друго рукама, очекујући свакога тренутка грозни судар, који би земљу потпуно размрскао, и њих саме под развалине и лешине закопао.

Професор дрхташе, Ана јецаше, мати се гласно мољаше.

Тада се изненада врата отворише један млад стасит човек се указа на њима. То беше професор Гросер.

„Напослетку вас нађох!“ повика весело и пожури се према драгој, коју узбуђено стисну у загрљај. Професор хтеде протестирати, али му глас умукну.

„Хајдете за мном!“ повика Гросер. „Ако се пожурите, можемо се још спасти. Али само брзо, сваки је секунад скуп.

„Спасење је немогуће“, тврђаше професор.

„Не, не,“ одговори Гросер, „знајте, да сам се одмах после оног предавања ставио у свезу са Родерихом Целнером, проналазачем ваздушне лађе, и ваш скупио, те је по своме пројекту начинио једну ваздушну лађу. Она може држати до десет особа, и чека на пољу у дворишту вашега стана; али хајдете за мном без оклевања, пре него што би нас од страха од опасности оставили“.

„Она ће отказати службу“, одговори Кинеман хладно.

„Не, не, јер ми смо је пробали. Напред, овде ће те се за пет минута угушити, јер ће вас ови гасови што испуњавају собу онесвестити или ћете бити убијени, ако издржите од експлозије“.

(Наставиће се.)

ТРАЖИМ
за своју гостионицу
БИРТАША ПОД РАЧУН.
Првенство имају они, који располажу са добром кујном.
Милан Гагић
I. 1366 2—3 у Старом Бечеју.

ПОЗИВ*)

на збор и другарски састанак ради оснивања „Удружења Срба банкарско-трговачких чиновника у Аустро-Угарској монархији“, који ће се одржати 1. (14.) Јануара 1906. год. у Срем. Карловцима у просторијама српске велике гимназије у 2 сата после подне.

С тога молимо господу колеге да се у што већем броју искупимо горе реченога дана.

У Ср. Карловцима 22. дец. 1905.

Одбор за оснивање
„Удружења Срба банкарско-трговачких чиновника у Аустро-Угарској монархији“.

*) Умољавају се и остали српски листови да овај позив прештампати изволе.

✝

Болом у души и скрушеним срцем свој родбини својој, познаницима и друговима јављамо, да нам се наш добри и вредни син Милан осмошколац после дужег боловања дана 19 децембра к Богу у вечност преселио, и по светом опелу нашег православља измучено и болно тело непрежаљеног нам милог сина, новој хладној матери земљи на вечну сахрану уз тужан спровод предасмо.

Лака нека му буде црна и хладна земља.

Свемогући нека му подари млађаној души његовој у рају насеље.

Вечан му спомен међу живима.

У Сегедину 22 дец. 1905 г.

У име ожалошћене породице:
Вита Ајваз,
I. 1365 1—1 учитељ у миру.

НОВО-ОТВОРЕНА
КОНФЕКЦИОНА РАДЊА
ПАНТЕ СПАИЋА
У Н. САДУ
Дунавска улица бр. 36. у кући г. Арсе Пајевића књижара
препоручује велики избор готова одела за господу дечаке и децу. Најновијег кроја женске конфекције за госпође и госпођице. I 1117 57—70
Цене јефтине и утврђене.

ЗА СВЕТЕ БОЖИЋНЕ ПРАЗНИКЕ
препоручујем:
МЕД!
За чистоту меда гарантујем. Пошиљке у кантама од 5 кила франко. Багрен К 7.40, ЦВЕТНИ МЕД К 6.60.
Пчелар: Е. ШНЕЛЕР
1321 3—4 Вел. Бечкерек.

ПРОДАЈЕМ
за готов новац, без шконта са мога овдашњег стоваришта, per Nahnachme по 100 клг. без обвезе
I-а ОРАСЕ
врло леп здрав еспап по фор. 18
I-а ШЉИВЕ БОСАНСКЕ ПО ФОР. 15.
ЈОВАН ПОПОВИЋ
„КОД ДВА АРАПИНА“
I 1317 2—3 Панчево.

ЗА ПОМОЋНИКЕ! и свакога набављам добро и стално место, у свакој струци, понуде уз прилог 10 ком. марки по 10 ф. треба слати на
С. Шијачки, Laibach.
I. 1363 2—3 Maria-Theresia I. II.

ДРВА!
Требам за 1906. годину око **хиљаду хвати** разних тврдих дрва **нове сече.** Обратити се на администрацију овога листа под: „Сигуран пазар“
I. 1367 2—6

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду